
Afasie, dyslexie, stotteren: het zijn waarschijnlijk de bekendste van de taal- en spraakstoornissen die aan bod zijn gekomen in de gelijknamige reeks die de afgelopen tijd in *Onze Taal* verscheen. In deze slotaflevering een terugblik – maar eerst nog enkele zeldzamere aandoeningen en wat talige randverschijnselen, zoals het syndroom van Gilles de la Tourette.

Gaston Dorren

Illustratie: Matthijs Sluiter

Het haperende praatapparaat

Taal- en spraakstoornissen [8; slot]

Praten is ingewikkeld – niet voor niets doen we er jaren over om het te leren. En zoals met de meeste ingewikkelde dingen, kan er van alles mee misgaan. Als één onderdeel het niet doet, of stukgaat, hapert meteen het hele 'praatapparaat'. Er treedt een storing op. Of beter gezegd, want we hebben het hier over mensen: een stoornis.

Als de voorgaande zeven afleveringen van deze in 2010 begonnen serie over taal- en spraakstoornissen íéts hebben laten zien, is het wel op hoeveel manieren ons vermogen tot praten kan haperen. Tot nu toe passeerden achtereenvolgens de revue: afasie, stotteren en broddelen, articulatiestoornissen, dyslexie, esm, pragmatische taalstoornissen en doofheid (zie ook het kader op de volgende bladzijde).

Hiermee lijkt de lijst met stoornissen wel compleet te zijn. Of bestaan er toch meer? In elk geval zijn dit wel de meestvoorkomende waarbij taal of

spraak min of meer centraal staat. Er zijn er wel nog een paar, zoals:

- Het landau-kleffnersyndroom, waar ongeveer één op de tienduizend kinderen aan lijdt. Aanvankelijk ontwikkelt hun taal zich normaal, maar op een zeker moment gaat die weer achteruit. Eerst krijgen ze moeite met begrijpen wat mensen tegen hen zeggen, vervolgens gaan ze ook slechter praten. De oorzaak is een vorm van epilepsie. Die heeft ook andere symptomen, maar de vreemde taalontwikkeling is het opvallendste.
- Mutisme ('stomheid') komt meer voor: zo'n zeven op de duizend kinderen hebben er last van. Sommigen van hen zeggen helemaal niets, de meesten zwijgen alleen in bepaalde situaties. Het wordt beschouwd, en behandeld, als een sociale fobie. Een logopedist is niet nodig, want ze kunnen wel praten.
- Het vreemdaccentsyndroom, een onverklaarde plotselinge en drastische verandering in iemands uitspraak, met als gevolg dat het lijkt alsof hij met een buitenlands accent spreekt. Het syndroom is hoogst zeldzaam (er zijn zestig gevallen beschreven) en er lijkt een verband met migraine te bestaan.
- Het syndroom van Gilles de la Tourette, al mag dat in ieder geval geen taalstoornis heten. De onbedwingbare neiging tot het uiten van taboetermen die dit syndroom zo populair maakt bij komieken, komt weliswaar voor, maar is in feite vrij zeldzaam: hoogstens één op de tien 'touretters' doet het weleens. In de kern bestaat het syndroom van Gilles de la Tourette uit tics: onbeheersbare bewegingen én onbeheersbare geluiden. Meestal zijn dat betekenisloze geluiden als grommen, kuchen, sissen, schrapen, klakken, enzovoort, en minder vaak het schreeuwen van